

Становище

От проф. д-р Венетка Иванова Кацарска, гост. преп. в Тракийски Университет, Педагогически факултет, гр. Стара Загора

ОТНОСНО: представените материали на докторантката Апостолия Еврипидис Хармани за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

Тема на дисертацията: „Артдейности в корекционно-педагогическата работа с деца със специални образователни потребности”

Научен ръководител: Доц. д-р Пелагия Терзийска

Представени за рецензиране са дисертационен труд на тема: **„Артдейности в корекционно-педагогическата работа с деца със специални образователни потребности”**, автореферат на труда и списък от пет публикации.

Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд, разработен от докторантката А.Е. Хармани, под ръководството на доц. д-р П. Терзийска включва 495 страници, от тях – 210 основен научен текст и 285 страници приложения. Съдържа Увод, три глави, Дискусия, Изводи, Библиография и Приложения. Във всяка от трите глави са обособени добре структурирани раздели и подраздели.

Актуалност на темата

Приемам разработената от докторантката тема за актуална. Прави приятно впечатление, че докторантката А.Хармани привежда важни аргументи за нейната актуалност. И в теоретичен и в практически план съществува необходимост от нови изследвания в разглежданата научна област. Търсенето на проекциите на артдейностите в работата с деца със специални образователни потребности има своето съвременно звучене в специалната педагогика.

Теоретична част на изследването

Докторантката Апостолия Хармани манифестира добро познаване на проблема, за което съдя както от обема на литературната справка, така и от анализа и интерпретацията на тезите, отразени в източниците. Докторантката А. Хармани обсъжда компетентно базисните за дисертационното изследване понятия като „артпедагогика“, „арттерапия“, „артдейности“ в изкуството и науката и тяхното значение за развитието на детето. Нещо повече – приятно впечатление прави детайлното диференциране на понятията „арттерапия“ и „артпедагогика“. Важно място в теоретичната част е отделено на идентифицирането и анализа на трудностите, които децата със специални образователни потребности срещат в процеса на ученето, независимо от факта, че имат средно и над средното ниво на интелигентност. Добре е обоснована необходимостта от използването на артпедагогика за целите на личностното развитие на посочената категория деца и нейното положително влияние, основните области на артпедагогическата дейност, а също и присъщите ѝ коригиращи и терапевтични функции.

Становището ми за теоретичната част на дисертационното изследване е изцяло положително

Концепция на изследването

Дисертационното изследване е базирано на ясна концепция. Компетентно формулираната основна цел – „Да се разкрие ролята на артдейностите за ефективно осъществяване на корекционно-педагогическа работа с деца и ученици със специални образователни потребности, както и стимулиращото влияние на артдейността за активно участие в този процес” е значима и постигането ѝ определено би повлияло и теорията и практиката на специалната педагогика.

Първите четири основни задачи са в съответствие с общата цел на научното изследване и логически предпоставят последната – да се създаде артмодел, подпомагащ корекционно-педагогическата работа и стимулиращ развитието на посочената категория деца. По този начин дисертационното изследване придобива продуктова насоченост. Последното оценявам високо.

Издигнатите четири хипотези са ясно формулирани. По-нататък се проверяват чрез богат доказателствен и добре анализиран материал. В изследването се използват разнообразни методи, включително и педагогически експеримент. Разнообразието от методи е педагогически оправдано като се имат предвид както положителните им страни, така и някои техни недостатъци. По този начин като цяло се гарантират достоверни резултати и тяхното използване в специалната педагогика. Намирам за уместно и ценно провеждането и на две предварителни проучвания.

Изследването е проведено в Гърция, предимно в районите на Лариса, Тесалия, Централна Гърция, а също и в други части на страната. Децата очевидно са компетентно диагностицирани, защото това е сторено от Специалната комисия за диагностична оценка на децата. Интервюирани са учители и възпитатели, родители и са осъществени дискусии с деца. Получени са ценни за науката и практиката резултати.

Учителите, голяма част от които работят с деца със специални образователни потребности са използвали различни артдейности – живопис, създаване на колаж, слушане на песни, моделиране, театрална дейност. Тази богата палитра от артдейности, без съмнение и важно доказателство за влиянието на артдейностите в по-широк план – поддържане на интереса, повишаване на мотивацията, мобилността, когнитивното развитие и социализацията на учениците. Този по-общ план на проучване значително увеличава достойнствата на дисертационния труд.

Докторантката Апостолия Хармани, под ръководството на своя научен ръководител – доц. д-р П. Терзийска е изяснила и влиянието на фактори като пол, възраст, професионален опит, ниво на образование и специалност на учителите върху възгледите на учителите относно полезността на артдейностите. Намирам този аспект на изследването също много важен за специалната педагогика.

Подробно са описани профили на ученици – участници в изследването и съответните интервенции с тях.

Анализите са не само многоаспектни, но и са осъществени компетентно. Изводите са в тясна връзка с изследването и по този начин – напълно обосновани. Това до голяма степен може да повлияе отношението към артдейностите, компетентното прилагане, изисква сътрудничество, наличие на обучен и добре взаимодействащ си мултидисциплинарен екип.

Особена заслуга на докторантката А. Хармани е предлагането на артмодел за прилагане в работата с деца със специални образователни потребности. Това придава висока стойност на дисертационното изследване.

Автореферат и публикации

Авторефератът в обем от 48 стр. следва структурата на дисертационния труд и добре отразява основните положения от неговото съдържание.

Публикациите са пет на брой. Всички са тясно свързани с темата на дисертационното изследване и отразяват неговите основни положения.

Приноси

Предприетото дисертационно изследване от Апостолия Хармани, под ръководството на нейния научен ръководител – доц. д-р Пелагия Терзийска има стойностни научно-теоретични и практико-приложни приноси. Приемам формулираните от самата докторантка три теоретични и четири практически приноси като напълно съответстващи на изследването.

Критични бележки

Мисля, че изнасянето на концептуалната рамка на дисертационното изследване (цел, задачи, обект, предмет, хипотеза и др.) не е необходимо да се представя в уводната част. Би могло това да стане в специално отделена част по-нататък в основния текст.

Би могло също структурните части в автореферата да се отделят така, както това е сторено в дисертационния труд.

Желателно е да се анализират и включат в теоретичната част и трудове и публикации в разглежданата област на български автори (например, на Д. Щерева, к. Караджова и др.).

Критичните ми бележки не са от съществено значение и не намаляват достойнствата на дисертационния труд и автореферата.

Заключение:

На основание цялостното, добре планирано, структурирано и осъществено дисертационно изследване, което покрива съответните изисквания, предложения артмодел, направените научни приноси и публикациите, давам своя положителен вот за присъждането на Апостолия Еврипидис Хармани образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Специална педагогика

София, 25. 08. 2019 г.

Подпис:

(Проф. д-р Венетка Ив.Кацарска)